

# ХАЛЪМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Халъмг таньгчин болн Элст балгсна комитетсин, нүч-көлсчрин депутатрин таньгчин болн балгсна Советсин газет.

№ 212 (3196) |

1958 дж. октябрин 22

Унь 20 деншг

Коммунизм тосхкин төлө ноолданд советск олн-амтиг омгшагч болн гардгч чидл—Советск Союзин Коммунистическ парты менд болтха!

## Алдр Октябрьск Социалистическ революцин 41-ч өөнд КПСС-н ЦК-н ДУУДВРМУД

1. Алдр Октябрьск социалистическ революцин 41-ч өөн менд болтха!  
2. Нүмн-амтна туудж шин цагин эргц сексн — капитализм күүрлгьиг болн социализм тогтдж батрлгьиг сексн Алдр Октябрь тууртха!  
3. Алдр Октябрьск социалистическ революцин диилвр делдгч туг — марксизм-ленинизм менд болтха!  
4. Коммунизм тосхачнрин хург — Советск Союзин Коммунистическ партин XXI-ч хург менд болтха!  
5. Көдлмшч классин болн цуг нүч-көлсчрин төвкнүн баялгнэ, демократин болн социализмин төлө ноолдлгнэ өмн нүүрт йовх, цуг орн-нутгудин коммунистическ болн көдлмшч партыст халун менд! Коммунистическ болн көдлмшч партысин ах-дү болгч эвдршго ниццдж негдлгн менд болтха!  
Марксизм-ленинизм тугиг өөдөн өргий!  
6. Нарт делкнн көдлмшч классин ааач ниццнэгү боллгнэ—демократин болн социализмин керг-үүлн димлгдшгон үндсн. Пролетарск интернационализмин тугиг өөдөн өргий!  
7. Цуг орн-нутгудин пролетармуд, негдцхатн!  
8. Цуг орн-нутгудин нүч-көлсчрн! Төвкнүн баялгнэ, демократин болн социализмин төлө ноолдлгнэ нүч-көлсчрин цуг организацин хоорндан ниццдж көдллгнэ батрхтха!  
Шин даян аамшгин өмнэс цугтан ноолдцхатн. Империалистическ дэ шатагачнриг зорггар илдкцхатн!  
Төвкнүн баялгнэ болн олн-амтна хоорндан хамцдж көдллгнэ төлө!  
9. Нарт делкнн олн-амтс! Атомн болн водородн селм сөрлгь келгьиг цаг тудалго, мөнхинд уурулхиг США-н болн Англин правительствэсэс нейцхатн!  
10. Нарт делкнн олн-амтс! Атомн болн водородн селмиг уурулхин, зерзевиг болн зертэ-зевтэ цергсиг багьрулхин төлө ноолдцхатн!  
11. Төвкнүн баялгнэ төлө, демократин төлө, социализмин төлө ноолдлгч келн-амтст цугъарад ах-дүүгьин менд!  
12. Олн-амтсин төвкнүн, аамшг уга баялгнэ ицгтэ түшг—күчтэ социалистическ лагерь менд болтха! Социалистическ лагерин орн-нутгудин олн-амтсин туургсн хамцдж көдллгнэ батрдж, цецнэртхэ!  
13. Социализм тосхджах Китдин дотр-дундин керг-төрт империалистическ деермчс орлцхар седдгин өмнэс күчтэ болн нег дуугъар хэрү өгчэх, Китдин алдр олн-амтнд ах-дүүгьин менд!  
Цуг нарт делкнн төвкнүн баялгнэ күчтэ түшг болгч—советск болн китдин олн-амтсин эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
14. Социализм тосхджах Албана Олн-амтна Республикн нүч-көлсч-

рн ах-дүүгьин менд! Советск болн албанск олн-амтс хоорндк эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
15. Социализм тосхджах Болгарин Олн-амтна Республикн нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд! Советск болн болгарск олн-амтс хоорндк эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
16. Социализм тосхджах Венгерск Олн-амтна Республикн нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд! Советск болн венгерск олн-амтс хоорндк эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
17. Демократическ энлцд шин баял-джиргьл тосхджах, эврәнн орн-нутгин келн-амтан негдүлхин төлө ноолдджацах Вьетнамин Демократическ Республикн нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд! Советск болн вьетнамин олн-амтс хоорндк эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
18. Цуг Германэ төвкнүн баялгнэ дурта чидлин түшг болгч, төвкнүн баялгнэ, демократическ ни-негн Германэ төлө ноолдгч Германск Демократическ Республик менд болтха! Социализм тосхджах ГДР-н нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд!  
Милитаризмин болн бундесвериг атомн селмэр агслгнэ өмнэс, Европ төвкнүн баялгнэ төлө ноолдджах Германск Федеративн Республикн нүч-көлсчрн болн цуг прогрессивн чидл ах-дүүгьин менд!  
Советск болн германск олн-амтсин хоорндк ингьллгн улм батрхтха!  
19. Социализм тосхджах, демократическ энлцд эврәнн орн-нутган негдүлхин төлө ноолдджах Норвейск Олн-амтна Демократическ Республикн нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд! Советск болн норвейск олн-амтсин эвдршго, ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
20. Социализм тосхджах Моньгьлин Олн-амтна Республикн нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд! Советск болн моньгьлин олн-амтсин эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
21. Социализм тосхджах Польск Олн-амтна Республикн нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд! Советск болн польск олн-амтсин эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
22. Социализм тосхджах Румынск Олн-амтна Республикн нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд! Советск болн румынск олн-амтсин эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
23. Социализм тосхджах Чехословацк Республикн олн-амтст ах-дүүгьин менд! Советск болн чехословацк олн-амтсин эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!  
23. Социализм тосхджах Чехословацк Республикн олн-амтст ах-дүүгьин менд! Советск болн чехословацк олн-амтсин эвдршго ингьллгн болн хамцдж көдллгн менд болтха!

24. Югославин Олн-амтна Федеративн Республикн нүч-көлсчрн ах-дүүгьин менд! Төвкнүн баялгнэ болн социализмин төлө ноолдлгнэ болн советск болн югославск олн-амтсин ингьллгн батрхтха!  
25. Эврәнн Төрснэ прогрессин төлө, Азийд болн цуг делкэд төвкнүн баялгнэ төлө ноолддж йовх алдр индийск олн-амтнд халун менд! Советск Союзин болн Индийн олн-амтсин хоорндк ингьллгн болн хамцдж көдллгн батрхтха!  
26. Төвкнүн баялгнэ болн эврәнн орн-нутгудин келн-амтан газдин үлмэ угагъар, тустан баялгьиг батлхин төлө ноолдджах Индонезийн, Бирмин, Цейлона, Камбоджин олн-амтст халун менд!  
27. Колониализмин болн империализмин өмнэс, эврәнн орн-нутгудас американск болн английск цергүди гаргьдж йовулхин төлө ноолдджах Ливана болн Йорданэ олн-амтст халун менд!  
28. Төвкнүн баялгнэ болн эврәнн государствин келн-амтан газдин үлмэ угагъар, тустан баялгьиг батлхин төлө ноолдджах Арабск Ниисн Республикн олн-амтст халун менд!  
29. Империалистическ колонизатормудин болн эднэ дөнчнрин мухлаллгнэс сулдсн Иракск Республикн олн-амтст халун менд!  
30. Империалистическ деермчлгнэ үүлдврн өмнэс, колониализмг күтцднэ уга кехин төлө, эврәнн государствин келн-амтан газдин үлмэ угагъар, тустан баялгьиг болн суверенитетин батлхин төлө ноолдджах Арабск Востонин олн-амтст халун менд!  
31. Эврәнн орн-нутгудин сулдхвин болн газдин үлмэ уга баялгнэ төлө ноолддж йовх, Африкин олн-амтнд халун менд!  
32. Олн-амтн төвкнүн баялгнэ болн нег-негндан дөн-нөнд боллгнэ төлө, келн-амтнэ газдин үлмэ уга баялгнэ төлө, империализмин өмнэс ноолддж йовх Латинск Америкин олн-амтнд халун менд!  
33. Империалистическ даджрлтин өмнэс, эврәнн сулдхвин болн келн-амтнэ газдин үлмэ уга баялгнэ төлө ноолддж йовх колониальн болн үлмэд баялгн орн-нутгудин олн-амтнд халун менд!  
34. Цуг нарт делкэ деер төвкнүн баялгьиг батлхин төлө Англин, Америкин Соединенн Штатсин, Францин болн Советск Союзин олн-амтна ингьллгн болн нег-негндан дөн-нөнд боллгнэ менд болтха!  
35. Советск Союзин болн Италин олн-амтн хоорндк ингьллгнэ залгьлдан делгдрж, батрх болтха!  
36. Советск Союзин болн Финляндск Республикн олн-амтн хоорндк ингьллгн болн нег-негндан дөн-нөнд боллгнэ менд болтха!  
37. Советск олн-амтн, Швецин, Норвегин, Данин, Исландин олн-амтн

хоорндк ингьллгнэ залгьлдан батрдж, делгдрж болтха!  
38. Советск Союзин болн Австрин олн-амтна хоорндк ингьллгнэ болн нег-негндан дөн-нөнд боллгнэ менд болтха!  
39. Милитаризмин өмнэс, эврәнн орн-нутг төвкнүн, демократическ болн газдин үлмэ угагъар делгдрхин төлө ноолддж йовх японск олн-амтнд халун менд!  
40. Советск Союзин ленинск газдин политик — общественн олн-зүсн нег-нецтэ государствэ төвкнүн хаямдан баялгнэ политик, ни төвкнүн баялгьиг хадгьллгнэ болн терүг батрлгнэ политик, цуг орн-нутгудла эконоическ болн культурн залгьлда өргдүүлгнэ политик — менд болтха!  
41. Мана Төрснэ аамшг уга баялгнэ харлгнэ зогсднэ, диилврн мерэр туурсн Советск зертэ-зевтэ баатр Чидл менд болтха!  
42. Советск стройин көндрш уга ул — көдлмшч классин болн колхозн крестьянствин ниццан менд болтха!  
43. Мана олн келн-амтстэ социалистическ госудраствин нүчн-чидлин булг СССР-н олн-амтсин ах-дүүгьинэр ингьллгн улм цецлдж менд болтха!  
44. Советск Союзин нүч-көлсчрн! Мана орн-нутгин эконоикин болн культурин шин өөдлтин төлө олн-амтна социалистическ дөрлдэ улм өргэр делгүлтн! Советск Союзин Коммунистическ партин XXI-ч хургиг нүч-көлснэ шин туурмдар унтхн!  
45. Советск Союзин нүч-көлсчрн! Амн болгнэ тоод продуц кедж гаргьлгьар Америкин Соединенн Штатсиг күцдэ давх туудлгч төрмүд күцэхин төлө олн-амтна джисэг өргэр делгүлй!  
46. Коммунизм тосхачнрин түрүн зерглэнд йовгч производствин нүүрлгчнр болн шинрүлчнр тууртха!  
47. Советск Союзин нүч-көлсчрн! Промышленность болн тосхлт залгьна шин системин үлү саяг күцднэ олзлн, олн-амтна эдл-ахун нөрнөгиг илдидж эдлцхатн!  
48. Совнархозин көдлчнр! Промышленность болн тосхлтин гардврн ярултн, государствн дигдара чинэр бэрхин төлө, зурагъар батлгдсн даалгьврмуд күцэхин төлө, социалистическ индустрин күчтэ шин өөдлтин төлө зүтндж ноолдцхатн!  
49. Промышленность, тосхлтин болн көлгнэ көдлчнр! Нүр дамшлств болн шин техникг производствд өргэр орлцүлтн, техникеск прогрессин цаарандк делгдртин болн нүч-көлснэ производительностиг цуг чидлэрн өөдлүлхин төлө ноолдцхатн!  
50. Көдлмшчнр болн көдлмшч күүд улс, техникүд болн мастермүд! Производств бурдлгьиг ярултн, предприятиясин болн тосхлтсин

көдлмшиг дигтэ-тагтагъар тетитн, нүч-көлснэ социалистическ дигдараг батратн! Экономикин арвлтин төлө ноолдцхатн, продуцин чинринь өөдлүлтн, кедж гаргьлгнэ үинь багьрултн!  
51. Күнд промышленность — мана Төрснэ олн-амтна цуг эдл-ахун цаарандк өслтин, олн-амтна баял-джиргьл яруллгнэ болн харслтин күчиг батруллгнэ улн болджана!  
52. Советск металлургс! Техникин болн производствин технологин шинрүлдж ясцхатн, предприятиясин нөрнөгиг күцднэ олзлцхатн! руда, цө, болд, прокат, өнгөтэ болн хатэр металл олн-амтна эдл-ахун икэр өгцхатн!  
53. Машид тосхлгнэ болн прибормуд тосхлгнэ көдлчнр! Ик гаргьцта шин оборудованьс болн прибормуд түргэр бурдлдж эдлцхатн, олн-амтна эдл-ахун нүр техникэр агсхин төлө гүдждж ноолдцхатн!  
54. Түләнэ промышленностин көдлчнр! Государственн зурасиг күцэхин болн давулдж күцэхин төлө ноолдцхатн! Газовой промышленность түргэр делгүлтн! Орн-нутгт чолун нүүрс, нефть болн газ икэр өгцхатн!  
55. Советск энергетикс, электростанцсин болн электросеть тосхачнр болн монтажникүд! Шин энергетическ күчиг түргэр үүлдврт орулдж, эдлцхатн! Орн-нутгт электроэнергий икэр өгцхатн!  
56. Химическ промышленностин көдлчнр! Шин күчиг түргэр тосхдж көдлгн, технологическ процессиг саянэр орлцүлтн, химическ продуцсин ассортимент өргдүлтн! Олн-амтна эдлврт кергтэ химическ сырьегъас кесн эд-тавр орн-нутгт икэр өгцхатн!  
57. Советск тосхачнр! Тосхлтин индустриальн эв-аргьиг өргэр орлцүлдж эдлцхатн! Промышленн шин предприятия, амн баяд гермүд, болницс, школмуд болн бичкүдин учрежденьс тосхлгьиг түргдүлдж, чинринь өөдлүлтн!  
58. Тосхлтин материалн промышленностин көдлчнр! Мана Төрснэ тосхлтин төлө тосхлтин материалмуд кедж гаргьлгьиг илдүлтн, терүнэ чинринь ярултн!  
59. Модна, мод эд-бод келгнэ болн цаасна промышленностин көдлчнр! Орн-нутгт өөдөн чинртэ мод, адл кецтэ гермүд, мебель болн цаас икэр өгцхатн!  
60. Гийгн промышленностин көдлчнр! Бат болн саян эд, сэн хуви, бат, кевтэ гос болн нань чигн эд-тавр олн-амтнд икэр гаргьдж өгцхатн!  
61. Хот-хоолин, эд-таврн промышленностин көдлчнр! Олн-амтна төлө хот-хол кедж гаргьлгьиг цуг чидлэрн икдүлцхатн, терүнэ чинринь ярулцхатн!

# Алдр Октябрьск Социалистическ революцин 41-ч өөнд

## КПСС-н ЦК-н ДУУДВРМУД

(Чилгчнь).

62. Загьсна промышленности нодлчнр! Загьс бэрлгьиг индүлтн, продуцин чинринь өддүлтн, бийннь үнинь багьрултн!

63. Советск колгна нодлчнр! Таслвр гаргьл уга ачлгь зөбхиг теткцхятн! Хаалгьин улс теткльгьг ясрултн! Шин техник гүдрдрж прлцултн!

64. Залгьлдана нодлчнр! Залгьлдана эв-аргьиг цуцрлтан угагьар делгрүлдж сээрүлцхятн! Почтин, телеграфин, телефона, радион болн телевиденя ийлгьан сян нодлмш күүцхятн! Олн амт теткльгьан ясрулцхятн!

65. Селаня эдл-ахун нодлчнр! МТС-н бүрдямдиги оньгаруллгьан болн колхозин тосхлтиг батруллгьан социалистическ селаня эдл-ахун күүчтэ өддлтин шин йовуд сөдмжана. Селаня эдл-ахун производствиг цааранднь делгрүлгьяр парти диглдж темдгьис нерг үүлдвриг илдн күүчхын төлө ноолдцхятн!

66. Колхозникүд болн колхозниц! Колохозмудин олна эдл-ахуг аль-бисарнь делгрүлцхятн, колхозмудин олна зөбрин улиг — хувагдго көрнөгиг индүлцхятн, күүч-көлсчнр диг-дараг батлцхятн, күүч-көлсчнр ашинь өддүлцхятн!

67. Колхозникүд болн колхозниц, совхозмудин болн РТС-н нодлчнр, селаня эдл-ахун специалистр! Төрснндян буудя, мах, үс, ноос, көвнь, олс, свекл, боднцг, темс, зер-земш болн селаня эдл-ахун талдан чигн эдл-уш иняр өгхмн!

Селаня эдл-ахун культурмудин ургьциг аль-бисарнь өддүлхын төлө, эдл-уушин үнинь багьрулхын төлө ноолдцхятн!

68. Селаня эдл-ахун күүч-көлсчнр! Олна малиг аль-бисарнь өсгцхятн, малин хотин батта көрнө бүрдцхятн, малин шим-шүүсинь өддүлцхятн! Амн болгьна тоод мах, үс болн тос гаргьлгьар өөрхн джилмүдин эргцд Америкин Соединенн Штатсиг күүчхмн!

69. Сельск механизатормуд! Техникан саянар олзлцхятн, селаня эдл-ахун нодлмшин механизацин немдмжгьинь болн чинринь өддүлцхятн! Шинрүлчнрин дамшлтинь өргар эдлцхятн! Советск деревньд техническ прогрессин нодлчнрнь болцхятн!

70. Совхозмудин нодлчнр! Цуг совхозмудиг үзмджтэ сян, ик эдл-уш гаргьдг, олзта-орута предприятсд хуврацххамн!

71. Эмнр газрин күүч-көлсчнр! Күүчнр диилврмүдэн батлдж холвцхятн, буудян элвг ургьц даньгин күүцхятн, олна малиг аль-бисарнь өсгцхятн!

72. Гүүлганя болн олна хотин нодлчнр! Гүүлгяг болн олна хотин нергиг делгрүлдж сээрүлцхятн! Олн амт теткльгьан культуринь өддүлхын төлө ноолдцхятн, күүч-көлсчнрин өсдм йовх неквринь күүчднь ханьгьацхятн!

73. Советск учрежденьсин нодлчнр! Советск аппаратин нодлмшинь ясдм сээрүлцхятн! Ик сарнархдж деегүрдг болн ямрхдг йовдиг үндсарнь уга кетн! Күүч-көлсчнрин некврт болн керглгьд седилухагьан тавтн!

74. Советск науин болн ах сургьулин заведеньсин нодлчнр! Науин цаарандн цецгарлтин төлө ноолдцхятн, техническ өслдг науин нилч-чинринь өддүлцхятн, специалистр белдлгьиг сээрүлцхятн! Социализмин үрн — түрүн нүүрин советск наук менд болтха!

75. Делкяд түрүн болдж Газрин искусствени дахуль тавад космическ агьу эзлгьнэ хаалгь татсн советск ученс, инженермүд, техникүд болн нодлмшчнр тууртха!

76. Литературин болн искусствин үүлдчнр! Орн-нутгин ухан — билгин зөбриг холвцхятн! Произведеня гүн ухана болн сян-саяхн эрдмин төлө ноолдцхятн! Литературин болн искусствин олн амтнэ джиргьллэ, өдгэ цагин баадлля тасрлтан уга, шахм залгьлдана төлө ноолдцхятн!

77. Олн-амтнэ эрдм-сургьулин нодлчнр! Бичкүд сургьлгьна чинринь өддүлцхятн, школин баадлджиргьллэ, производствла негдх школин шахм залгьлдана төлө ноолдцхятн! Дорас өсдм йовх үйнериг күүч-көлсчнр дурлгьна, Советск Төрсчнд коммунизмин кергт дурлгьна ухан-серлд сургьцхятн!

78. Эрүл-менд харлгьна нодлчнр! Олн-амтнэ эрүл-менд харлгьиг сээрүлдж делгрүлтн, эмнлгьнэ болн цевр-цеврин учрежденьсин нодлмшин культуринь өддүлцхятн! Эрүл-менд харлгьна науин күүцлсиг ил дамшлгд орулцхятн!

79. Мана орн-нутгт олн-амтнэ йосна, йоста орган — күүч-көлсчнрин депутатрин Советмүд менд болтха! Социалистическ демократий менд болтха!

80. Советск профсоюзмуд! Күүч-

көлсчнрин үүдэгч шунлтинь өргдүлтн, производств залгьнд нодлмшчнр өргар орулцхятн! Нодлмшчнрин болн церглчнрин баахтэ баадл-джиргьлинь цааранднь өддүлхын тускар муурлтан угагьар килмджян гаргьцхятн!

81. Коммунизмин шунлтта тосхачнр — советск күүнд улс менд болтха!

82. Коммунистическ партин үнн нойцл болн көрнөгнь, коммунизм тосхачнрин түрүн нүүрин отряд — Цуг союзин Ленинск багьчудин Коммунистическ нициан менд болтха!

83. Багь наста көвүд болн күүнд! Коммунистическ кевяр нодлдж джиргьдг дасцхятн! Коммунизмин шунлтта болн цуцрлтан уга тосхачнр болцхятн!

84. Пионермүд болн сургьульчнр! Нодлмшт дурта болн күүч-көлсчнр диг-дарата болцхятн! Эрдм-сургьулин арднь ордж гүдрдрж меддм авцхятн. Ленинэ алдр нергин төлө шунлтта ноолдчнр болхдан белдцхятн!

85. Коммунистр болн комсомольчнр! СССР-д коммунизм тосхлгьна цуг олн-амтнэ ноолдана түрүн нүүрт йовцхятн!

86. Советск Союзин күүч-көлсчнр! Коммунистическ партин болн олн-амтнэ ни-негид — социалистическ стройин күүч-чидлин булгнь, коммунизм тосхлгьнд шин диилврмүд бэрлгьнэ итмджнь баадмн! Партин болн олн-амтнэ эвдрлтан уга ни-негид менд болтха!

87. Советск Союзин баатр нодлмшч класс менд болтха!

88. Советск Союзин туургсн колхозн крестьянств менд болтха!

89. Мана олн-амтнэ интеллигенц менд болтха!

90. Мана орн-нутгин олн нелн-амтнэ иньлдж үүрлгьнэ шива, ни-төвкнүнэ болн социализмин түшг — Советск Социалистическ Республикисин Союз менд болтха!

91. Мана төрсчн Советск Правительств менд болтха!

92. Коммунизм тосхкин төлө ноолданд советск олн-амтиг омгшагч болн гардгч чидл — Советск Союзин Коммунистическ партнь менд болтха!

93. Марксизм-ленинизмин тугдор, Коммунистическ партин гардврар коммунизмин диилврүр уралан!

94. Цуг нүмн-улсин мандлгсн иргч коммунизм менд болтха!

# Таньсг эврэ республикан туурмджар дүрклүлхын төлө

## Олн амтнэ ик байр

Приозерн районд, суньгьврин цуг участкд, октябрин 19 д. брүн 6 часас авн амтн хурад күүч ирв. Цугьар йир ик байрта баацхана. Гармонь джиргьнэ, дуулсн дун соньсгднэ.

Хальмг АССР-н Деед Советд суньгьлгьиг өмн нуурт йовцхах района совхозмуд сян производствени диилврмүлär тосцхав.

„Ергенинский“ совхоз (директорнь Чурюмов, парторганизацин селгартнь Сластенов, нодлмшчнрин комитетин ахлачнь Буджиков) эвранны райондан түрүн болдж төксав, дакал болхла малдан үвлзньг белдлгьиг саянар делгрүлв.

„Сухотинский“ совхоз (директорнь Зунгруев) бас тедү мет сян нодлмш кев. Цимрин тараня нодлмшан эн совхоз бас төксачкв.

Малин үвлзньгд өбрдхдж өзс зөблгьан 50 процент күүргад күүчаккилж.

Энд—1958 джилин октябрь сарин 19-д, Хальмг АССР-н Деед Советд суньгьвр кегдлжхэ өдр, суньгьврин учаткур түрүн болдж ирснь, 86 наста Дорджиев Василий өвгн болдж гарв.

Бюллетенян гартан авчкад, эн өвгн цуг суньгьачнр тал

дуудвр кедж, иим уг кель: —Эндрк өдриг би джиргьлтэ, байрта өдр гидж тоолджанав.

Хальмг келн-амтс эндр, эвранны республикиннь ах йос — Деед Советан суньгьдмжцхана. Иим байрта цаг күүргд амд-менд йовсндан, эч. эндр өдр, эвранны эчкьр урдиннь төлө дуугьан өгчяндан, би йир икар ханджанав. Эвранны эчкьр урдиннь төлө цугьаринег кун мет, тедү дуньгэ нициньгүгьяр дуугьан өгцхятн ги иж, би цуг суньгьачнриг дуудлжанав.

Энүнэ хөбн, суньгьврин бюлетень авсн, райондан йилгьан сян үкрч болдж тоолгддях, гражданск лэаня цагин партизан, ола шишлнь пенсий авчак, Мучкаев Эрди, — би ола чигн заглумов, би мал хэрүлджанав, би малан таргьлнь, цалхлнь хатгьтдч чадхв — гидж эн кель.

Шинькн дуугьан өгчяк, арэ 18 курсн Эрендженов Федор, басл йир ик байртагьар дувгьан өгв.

Хальмг АССР н Деед Советд суньгьлгьна өдр, ик бгыг уга, мелата-көгшн гих уга, мел цугтань, унн гол зүркин байрин өдр болв.

Ц. АНДЖУРАЕВ.

## Энъкьр коммунистическ партьдан ханлт

ЮСТА. (Мана корреспондент). Мана республикт, Юстинск район, өмн нуурт йовцхах райодас негнь болдж тоолгддана.

Малиннь төлөн хадгьлдж, саянар өсгсн учрар, эн район, эн джил Цугсоюзин Селаня Эдл-ахун Гаяхулин негдгч девсньгин дипломар ачлгдла. Тосхлтин нодлмш эн джил саянар делгрүлсндан, эн район, республиктан түрүн орм эздэд мөнөгьр мөрглгдлэ.

Эврэн бурдцхясн эрдм-билгин республиканск халавр деер, эн район негдгч орм эзллэ.

Эн районд, суньгьвр, бас сян бүрдямджтэ кевяр кель.

Октябрин 19-д, брүн 10 часин эргнд цуг суньгьачнрас 91 процентнь дуугьан өгцхачкв.

Хальмг АССР-н Деед Со-

ветд суньгьлгьна өдр, амтнэ цугтаднь ик байрта сян өдр болдж тусв.

Бурунный поселк деер, суньгьврин участкур түрүн болдж ирсн 87 нас курсн Нюльчин Киштэ гидг эмгн, бюлетень гарган авчкад, иим йбрал тавь: —Би ола эвранны энъкьр урдиннь төлө дуугьан өгчянав.

Эднанны төлө дуугьан өгчлэри, Коммунистическ партинын төлө, эвранны энъкьр социалистическ Төрсчнанны төлө, олн амтнанны амгьульн лжиргьлин төлө, нарт делкэ, цууган-цуркүр уга, дан-дадж уга, сян саяхн, төвкнун баахин төлө дуугьан өгсн би меджянав — гидж эн эмгн уган төгсав.

Хальмг АССР-н Деед Советд суньгьлгьн Юстинск районд йир ик өргмджтэ кевяр кель.

Х. СЯН-БЕЛЬГИН.

## Нег кун метар

Элсг балгьсна, негдгч номертэ суньгьврин Клыкковск округ. Суньгьврин участк селаня эдл-ахун таньгьчин управленя герг бааня.

1958 джилин октябрь сарин 19 мана республикн күүч-көлсчнрт, ик ончта, кездэд чигн мартгдшго өдр болв.

Эн өдр, Хальмг Республикисин Деед Советд суньгьвр кегдсн өдр.

Арэ өр гегарсн цацу, суньгьврин 1-ч номертэ Клыкковск участк баах селаня эдл-ахун таньгьчин управленя герин ууднд, ууд секад уга баатл, сян хуцан умсцхачкн, кеерчкн, седкл-ухань байрта, кесг олн улс хурв.

Орүн 6 числа суньгьврин участкин герин уудн секдм цацу, амтн цуврад герг орцхав.

Түрүн болдж суньгьврин бюллетень гартан авснь, көгшн пенсионер, 103 нас зуусн Гвоздиков Алексей Карпович өвгн болдж гарв. Эн өвгнэ келсн үгнь: —Ут нас зуугьад, амд-менд орчлньгд йовад, иим ик байрта цаг үзсндан би йир икар ханджанав!

Эн участкд октябрин 19-д, өдрар 12 часин хөбн, суньгьачнрас 98 процентнь дуугьан өгцхачкля.

М. ЖУКОВА.

## Советск Союзин Коммунистическ партин Центральн Комитет.

### Хальмг таньгьчин Советин күүцгч комитетд

### Хальмг АССР-н Деед Совет хурахин тускар

Күүч-көлсчнрин депутатрин Хальмг таньгьчин Советин күүцгч комитет, Хальмг Автономн Советск Социалистическ Республикисин Деед Советин хойрдгч хурацин негдгч сессиг 1958 джилин октябрин 28-д Элст балгьснд хурахмн гидж шиидв.

### Амгьулнь, төвкнүн джиргьлин төлө

КЕЛЬКТ. (Телефогьар) Элст балгьсн шидрк „Страна Советов“ колхозин нег производствени бригад баах, 17-ч номертэ суньгьврин Келькеговск участкд, октябрин 19-д, брүн 6 часас авн дала адл

амтс хурад ирчкв. Ирсн улс олн зүсн.

Түрүн болдж суньгьврин бюллетень авснь 70 курсн наста Бадмаев Каля Бадмаевич өвгн болдж гарв.

Шинькн дуугьан өгчяк арэ 18 курсн Ина Сокольцова, бюллетенян урд буулгьджагьад, иигдж кель:

—Би үнн гол седкл-уханасн эндр өдр ик гидгяр байрлджанав. Олн амтнэ энъкьр урдин төлө дуугьан өгч диг нас эндр одр зүсндан, эднэ төлө түрүн болдж, шинькн дуугьан өгчяк йовдлан би-йир ик кишгт тоолджанав.

Эн участок деер суньгьвр ик нициньгьу кевяр кель.

П. Л. САЛКИН.

### Района партактивин хург

Целинн района партийн ак-  
тивин хург болв. Эн хургт  
КПСС-н ЦК-н сентябрьск  
Пленумин шийдвүмдин аш-  
ин туск болн партийн орга-  
низацин кедж-күцэх төрин  
туск күүндүрмүд тэвгдв.

—КПСС-н XXI хург хвра-  
хын туск КПСС-н ЦК-н Пле-  
нумин шийдвүр район аш  
күч-көлсчир нег дуугьар дө-  
нхнджана, —гидж КПСС-н  
райкомин селитр ур Чурба-  
нов докладтан келв.

Паргин болн правительствин  
килмдин харүд мана района  
селанэ эд-ахун кдлчир  
күч-көлснэ шин дилвүр бйр-  
хар зүткэжана. Таранэ ургыц  
сан болв, 1953 жил тира  
хуралгчн ик дилвүртэ дуус-  
гдв. Район болзгаснь урд  
11.884 тонн буудя госуларст-  
вд орулдж өгв.

Сан ургыц авсн учрар селанэ  
эд-ахун нүр болгч 63 күн  
болн „Троицкий“ совхоз 1953  
джил ВСХВ-д орцв.

—Болв, мал бсклгычэ болн  
терүнас авсдг шим-шүүс э-  
ивахин, госуларствд терүгэн  
орулдж өгч болн малин хог  
белдлгнэ зура хашыгар кү-  
цэглджана, —гидж докладчик  
в.

Она малд өвс белдлгнэ  
кдлмш ода болхла йио хаш-  
ныгар кедлжана. 79.464 тонн  
өвс белдхин орчд, ок-  
тябрь сарин 1 шин күртл зу-  
гл брэлнэ белдлдж „Целин-  
ный“ совхоз зурагьан зугл 41  
процентд күцэж. „Троиц-

кий, „Балковский“ совхозмуд  
болн „Розина“ колхоз силос  
дарх зурагьан күцэжэд уга.

Ода, увлзньүр брэл сай  
шаху бод мал болн хбд йов-  
улгдджана. Теднэ увлзх ха-  
ша-хаац ода күртл белдлгдэ  
уга. Улгүрлхд, 218 кошарас  
белн болонь 173, 23 хаацга  
шитмэс—20 белн болдж, бод  
мэлин 59 хаша-хаацас—37.

Хургт босдж уг келсн „Бал-  
ковский“ совхозин директор  
ур Мэнок, Хальмг АССР-н  
селанэ эд-ахун управлене  
совхозмудин дуту-дунд онь-  
ган багыр өгнэ, дамшлтга  
дөнхгэн өгхш, —гидж келв.

Совхозмудт кдлмш кехар  
илгэсн республикин автохо-  
зйственин машин ик зунь му-  
угьар кдлнэ гидж шалгьж  
келчхэв.

—Районд тосхлтин матери-  
ал: молн, чолун болн шифр  
хэгтар болсар эздүдин гермүд  
тосхлгн хашыгар кедлжана.  
Эздүдин 260 гермүлэс—  
дуусгдснь 40 гер,—гидж ур  
Французов келв.

Совхозин директормуд хб  
бчнрт килмдэн өгхш, телнэ  
материальн урид ббдлүлх кд-  
лмш кедлхш,—гидж „Ленин-  
ский“ совхозин рабочкомин  
ахлч ур Невелров келв.

КПСС-н XXI-хургиг уктдж,  
селанэ эдл-эхун күч-көлсчир  
дбрдлнд авсн даалгьвран  
цагньн күцэхиг тегхш шийдвүр  
партийн активн хург авб.

Я. ДЖАМБИНОВ.

### Пионермүдин дөнхгэр

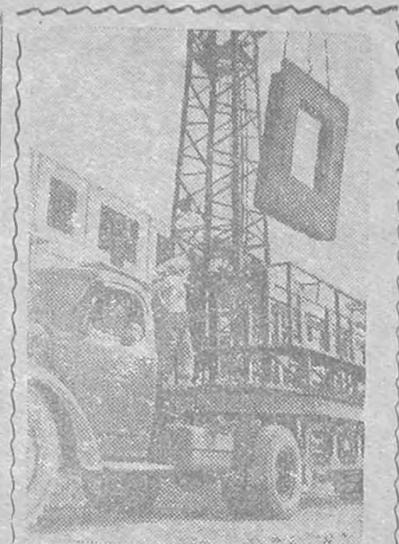
Балгьс болн селадн кеерү-  
лгнэ кдлмшт, Зинаидн рай-  
она 112-ч номертэ совхозин  
4-ч фермин эклц школин баг-  
шнр болн сургүльчнр школ  
эргнчкэн ясулджана.

Школин хаша-хаацдан ургы-  
ц авсн, хог-богын цуглулад  
ббдж хайв. Пионермүдин шу-

нмгэа кдлмшар, школин өмн  
утлан 50 метр газрт тротуар  
кедж дуусгдв.

Алдр Октябрьск социалист-  
ическ революцин 41 жилин  
ббнд ик дилвүртэ ирхд, цуг  
классмудин сургүльчнр сур-  
гүлян саянар дасхд шилтж-  
ацхана.

Г. ХАРИНОВ



Орэнбургск област.  
Южно-Уральск маши тосхлгыа  
кдлмшчир дунд Алдр Октябрийн  
41-ч ббнд нерэдсн дбрдлн бргар  
делгв. Заводин коллектив  
СССР-т домени беш тосхлгнд  
эркн кергтэ даалгьвр күцэжана.  
Нилин, Польшин, и ч. ори-нутгү-  
дин металлургическ предприят-  
син даалгьвр эди бас күцэжана.  
ЗУРГТ: комсомольск багычу-  
дин бригадин бригадир Анатолий  
Ульченко (эди бийлхн), слесарь  
Генадий Босыко прокати стана  
аньсиг зүүлжана.

### Ферм деер 20 гер бэргдв

Приозерн района, Чкаловин  
нертэ совхозин 4-ч номертэ  
фермин центральч усальб  
деер амтн баях 2) у, сарул  
гермүд бэргдсн баян. Эн гер-  
мүд, нүүлж ирсн хальмгудин  
күчн чидлэр тосхгдв.

Модна халх кдлмшинь  
багы наста урчуд келхэв. Ге-  
рмүдин газа-лотркинь шалд-  
гына кдлмшиг ур Мухаран  
Тевкэн гарлвэр 7 баахи куу-  
кд улс шаллдж, цайлгьдж кев.

Эн ферма баях хальмгуд  
нег-негидэн нбкд болдж, гер-  
мүд бэрх кирпич, хулс, церд  
болн нань чигн тосхлтин ма-  
териалмуд бийснь белддж ав-  
цхав.

Гермүд бэрлгнэ кдлмшт  
эврэннэ күчн-чидлэн нбл уга  
кдлснэ учрар бэрсн гермүдин  
уннь кимд болж гарв.

Б. МАНДЖИКАЕВ.

### Өдр болгын немр 950 грамм болв

Приозерн района „Сухотин-  
ский“ совхозин 2-ч фермд  
гуртин гардгч болдж Шовгь-  
ра Иван кдлджана. Нилн  
нүүдж ирм цацунь, энүнд нег  
гурт бурус даалгьсн.

Шовгьра Иван урдн кесг  
джилин эргид малин ард да-  
хдж йовла. Тегэд чигн мал-  
ягьдж асрдгинь, кезэ услдж  
амрадгинь легд саянар меднэ.

Мах, тос, ус гаргьдж авл-  
гьар бэрхн джилмудин  
эргид Америкин Соединени  
Штатсиг күцдж авхмн гидж  
тэвсн төр ик урмд энүнд өгв.

Фермдэн болсн хург деер,  
бурү болгьна бдрэ немлтинь  
800 грамм күргнэв, гидж да-  
лгьвр авад, социалистическ  
дбрдлнд эн орла.

Тер даалгьвран күцэхд энү-  
нэ бригад шамддж кдлв.  
Хаша-хаацан эртэснь ясв,  
услх худгинь арчлж цеврлв,  
увлзньүр өвсөн зббдж белдв.

Тегэд чигн бйгьрсн увлэс  
малмудан сан чинэтайгар, нег  
чигн гару угагьар гаргьв.

Эн джилэ хавр зуна цагла  
малмудан таргьлулдж авхн  
кергт сан шимтэ өвстэ, ббрхн  
уста газр хаялж, малмудан  
хэрүлджэв. Энүнэ нбкднэ Ор-  
гьадга Очр чигн мал асрлгь-  
на туст икл эвтэ күн. Тегэд  
чигн эн хойр кдлмштэн сан  
дилвүрмүдтэ.

Кдлмштэн гавшун шунм-  
гэа кдлч Шовгьра Иван эн  
джил Цугсоюзин Селанэ Эдл-  
ахун Гаяхулд одв. Гаяхулэс  
кдлмшинь ик дамшлт Шов-  
гьра Иван тодлдж авб.

Шидрхн гурвдгч кварталин  
ашинь дилгв. Шовгьра Ивана  
хэрүлдж йовсн бурүсин бдрэ  
немрнь 950 грамм болдж гарз  
Алдр Октябрийн 41-ч жилин  
ббнд белдвүртэ ирхд, кесг то нн  
силос дардж, өвсөн зббдж  
ик белдвр кеджана.

БОЛЫНА МЕРДЭ.

### Шунмгэа кдлмшин аш

Новосибирск областин Су-  
зунск химлесхозин тавдгч  
участк джил болгын джилэ  
зурагьан болзгаснь урд күцэ-  
нэ. Нег улү эн—1958 джилэ  
зурагьан 9 сарин эргид 136,3  
процент күцэчкв.

Увлэ болн хаврз белдв-  
рин кдлмшиг цэглэнь дууссн  
учрар зура хурлар күцэглв.  
Дакад болхла эн участкд кд-  
лджэх хальмгуд, Хальмг ав-  
тономн таньгычиг Хальмг Ав-  
тономн Советск Социалисти-  
ческ Республикд хуврэлжэхин  
туск СССР-н Деел Советин  
Президиумин июлин 29-д га-

рсн Указ соньсал, Коммунист-  
ическ партыд болн Төрсн  
Советск правительствд хандж,  
социалистическ дэрлдэ бргар  
делгүрүлдж кдлцкэв.

КПСС-н XXI-ч хург уктдж  
дбрдлэ кегьэд у у р м д  
У. Л и л ж и в, Н. Кюкеев,  
Н. У б у ш а е в, Е. Тарба-  
ев, Н. Бетканов, А. Убушаев,  
В. Тарбаев, Г. Гаряев, Т. Лиджи-  
ева, нань чигн улс сезони  
зурагьан 150-250 процент кү-  
цэчкэчкв. Зурагьас давулдж,  
модна 23 тонн шүүс госулар-  
ствд орулдж өгв.

О. Г. ГАРЯЕВ, участкин мастер.

### РСФСР-т бичачнрин негдгч хурги бич

### Өдгэ цагин хальмг түүжин тускар

Бидн түрүн статьядан «Булгьна»  
негдгч аньгинь дөрви хүйвинь ут-  
хинь шийдлэвдн. Тер дөрви хүй  
ийамн бички халхд багтдж: дегтрин  
хойр бички халхд бүкл тасрха (эсклэ  
аньгин бүйк хүй гидж боахмн)  
барлгдж.

Аньгин дарук тасрхаснь (хүймү-  
дн) чигн тинм бички-бички агьута,  
тегэд чигн дарук йисн тасрхань хбн  
тави халх эздэж. Эн дала болх эсв  
кен чигн умшачд керг уга, болвчи  
ним тооллдан угагьар юмн болшго:  
ним үүрмг-үүрмг тасрхасас ик агьу-  
та түүк бүрхлэ, зокьял кизармүдэс  
уйгдсн кбнджлин дүртэ болдж гарна.  
Умшачин нүдид калейдоскопд үзгд-  
лжэх кадрмуд кевтэ эрлэд, зокьял  
бүтн, нег энэтэ болдж медгдхш. те-  
гэд түүнэ бүклнэ эвдрнэ.

Мана эн күүндвр түүжин компози-  
цин туск нег күүндврнь болджана.  
Зокьялын тосхлтин туск дарук нег  
күүндврнь дора эклгдх.

☆☆☆

«Эн гилвкен шар металл — алтн»  
гидж келсн күүнд итлгго баадж бол-  
шго, юньгад гихлэ, алтн — шар бол-  
лг, ташр деерэн герлтэ. Зуг эн металл  
хбннэ нег цагт зеврдж одхла, алтн  
биш бааснь ил.

Тер мет, гвардин лейтенант Бад-  
мин Мандж газадин орнд нуувчин

кдлмшар (ахрар келхлэ — развед-  
чик) йовдг гидж автор келхлэ, манд  
эс иткдг збв уга. Зуг Мандж развед-  
чик йовсн автор иткүлэд цайлгьэд,  
манд үзүлх збвтэ.

Келдж-келдж, Бадмин Мандж ик  
разведчик бааен-угагьинь халай.

Газадин орнд нуувчинэр кех кдл-  
мш Төрснхэсн авсн күн — ик медра-  
тэ, иарн куьлтүртэ, ямаран чигн  
түрү-күчр йовдлас дилвүртэ гарх,  
зовлянь кедү күчр болв гидж сүрдшго,  
тесдг, бийэн бэрдг, бат зүрктэ, идеян  
бэрмджтэ күн.

Эн неквүрмдин ик зууднь Бадмин  
Мандж хэрү өгчэхш. Ним оли зүсн  
чинр төгс күн гидж Манджиг нерэ-  
ддж болшго. Хоосн амн болдж үлдш-  
гон кергт, түүк шийдллий.

Хортна газрт йовад, бийэн бэрэд,  
берк йовдмудла идлгддж оден раз-  
ведчик, багшин кдлмштэн тесдж  
чадхш. Манджин үгинь бичкүд сонь-  
схлш, классан гартан авч, үлмэдэн  
орулдж чадхш. «Классет суусн көвүд,  
күүкд шуугад, хаякрлэд иналдэд,  
ормасн бослдад, идэн-бүдан боллдад  
одцхав. Манджин уурнь күрэд, хойр  
нудрман өргэд хаякрв:

— Зогел!.. Зоге гинэв!.. — Ман-  
джин хаякрлгь күн соньсджахмн уга.  
Нег даякж шууга татсн көвүг бэрдж  
авад, цонхал, седчкэд, даякэд бийэн  
татад, зүркдэн сургүльчнрт ик

гундла, чаньгы-чаньгыгар ишкэд,  
гүүхэрн гарв(!) (тедгленснь ми-  
ни — К. Т.)

Улан Цергин ик нертэ нуувчин  
разведчик биш, педучилищ шинки  
дууслж ирсн арвин долата күүкнэ  
бийнь үкс гидж классас гүүдж гар-  
дин биш, гархасн урд хэрү ягьдж  
даякж классур ордж ирхэн ухаалг  
збвтэ юмн. Тер дотр нудрман авад  
босен багш, збргин күчтэ күн биш,  
ямаранч теслг уга, багшин му багш.

Эн келснэ хбннэ Мандж «кори-  
дорт нааран-цааран» йовджагьад,  
«угзрдж үүд татад, хэрү классур  
орв»... Не, нигдж ирсн багшинг сур-  
гүльчнр ягьдж тосдгинь бичач мед-  
дв, угав?

Нигдж арвджго юмнас кдлтэстэ  
ууран бэрдж тесдж чадгго күн хортна  
газрт ягьдж тесджэсн, ягьдж бийэн  
бэрджэсн? Кедү теслг алдрм йовдл  
хортна газрт харгьсн? Эн тустан ав-  
тор мана литературт бичкүдт таасг-  
дг, разведкин туск, шпион улсин  
хоринь дарсна туск дегтрмүд умшдж  
чадх билэ, тегэд оч разведчик күн  
ямаран болдгинь медх билэ. Улгүрл-  
хд, «Конец осиного гнезда» гидж дет-  
рт мана разведчик ямаран болдгинь  
үзүлсн баанэ. Тер разведчикүдэс не-  
гинь санадан авад, Манджин ормд  
багш кегьэд халай. Эднэ кен чигн  
нудрман авад бослгнд нүрхий?

Ашлхла, Бадмин Мандж разведчин  
биш. Мел разведчик гингэд нер өгч-  
кэар тер нернь шингьршго болдгинь  
медх кергтэ. Тинм болхла, тернь раз-

ведчик, эннь дууч, эннь сан хббч  
тигьэд амтид нер өгчкэар, шагш  
хадчнсар амти разведчик, дууч, багш,  
хббч болдж одшгодж. Эдниг развед-  
чик, дууч, багш, хббч гидж умшачирт  
иткүлхин кергт тинм улсин шилэнь  
бэрц-баадлинь цааранднь үзүлх кер-  
гтэ.

Нань нег үлгүр авад халай.  
«Поезд көндрв. Мандж адгьдж  
гүүгьэд, чаньгырдж йовсн поездин  
вагона үүднэс шүүрхлэри, көлн  
хальтрад, алднэ тусад көлэри төгэс  
дор орв»...

Шилэнь сургүль сурен гавшун  
разведчик баатхэ, цугин шаг ошл  
йовгн цергчин бийнь берн тийгдж  
хальтрх. Энүгимдн бичач нигдж бу-  
рушав; зеткртэ йовдл хаядн чигн  
учрдог? гидж келх чигн болджана.

Ямаран чигн йовдл учрдин, зуг ра-  
зведчик — спортсмен «зеткрэс» ке-  
зэ чигн гетлэд, учрхаснь урднэ ме-  
дэд йовдг збвтэ. Тегэд чигн оньдинд  
дилвүртэ гарад йовдг збвтэ. Тер до-  
тр Мандж цергэс теплушкар (ацана  
поездэр) ирсн баанэ бишнй. «Пять  
сот веселый» гидж поезд кен салдэ  
эс меднэ, кен терүнас эс хоцрла, кен  
терүг чаньгырсн цаглань эс нббдн  
нүцлэ? Мандж болхла, амр давшурта  
вагонд сууджанам! Иим сурвр гар-  
чана: суудхврт хэрдж аашад, юнь-  
гад эс төгэлэ харгьсн?

Иим эн сурврт амрар хэрүгьинь  
олдж болхмн: эннь Булгьнд, Ман-  
джла ханьцснэ хбнн, зовлянгин  
шим аца ачх цагнь ирв гисн довъя.

Тер-бүлэсн хагыцна гидгэс гашу-  
та йовдл берк, эн — ик гаслнь  
(горе). Болв, даянэ галвд тахшсн,  
үкл гидж юмниг нүдэри үзэд, гарарн  
бэрдж йовсн даяч ууляд, хойр да-  
кдж киисэд, деернь яхлад, тунь-  
шад баав гихлэ иткхд хату.

### Гол образмудин тускар

Манджин образин тускар нег цбб-  
ки үг келин.

Мандж олд үлгүр болм герой  
биш. Болв Мандж буру седклтэ  
күн гидж бас келдж болшго. Чик  
седклэри Төрскэн харсгч д а а н д  
орлицад, шавин зүүлэр хэрдж ирсн  
күн. Сан дурар колхозд дөнъ бол-  
хар прад, колхозин ахлачла шүрүтэ  
күүндвр кенэ, боодг яслгнд гүд-  
рдж орлицна. Болв, саянн күүкднн  
толгэа эргүлэхэс биш, олдн ик үз-  
мдж-үлгүр болхш. Гуч гарсн, кесг  
ачлгдсн, багшин сургүльта Мандж  
коммуна партин зерглэнд баах-  
угань медгдхш. Эн даянэ цагла пар-  
тин гол линий цайлгьдж өгдг улс  
колхоз — совхозар ховр бааеми,  
тегэд багшин эн кдлмшт цугаснь  
гүдждж орлицж йовснн. Умшачирт  
Манджас цайлгьврнн кдлмш кү-  
лэдж тус уга. Тер тинм юм кехш.  
Төрсн орна, советск оли амтнэ  
хбннэ менд үлдх эс үлдх гих күчр  
цагла Мандж эврэннэ джиргьлэн  
дегд икар бахтчад, эргидэн юн  
болджахинь мартчкен баадлгэ-  
гьар үзүлгддж. Аадрнэ институ-  
(Цаарандкн 4-ч халх).

### Культурин учрежденьсиг үзмджтэгээр үвлд бєлдхмн

Намр-үвлин цаг, олт-амтн дунд олн-аньг, олн зүсн кевтанзтэ культури болн геган-герлин кдлмш кехд, цань уга эвтэ цаг.

Района колхозмудар болн совхозмудар селанэ эдл-ахун кдлмш ахудан орна.

Күчтэ байн ургэц ургэадж авсн района күч-кдлсчнр эн джил ледг саянар кдлхэв. Буудян ургэц (эрдни-шишэ угагээр) дундлад районд гектар болгнас 20,5 центнер болдж гарв, „Завезы Ильича“, „Новый мир“ болн Кировин нертэ колхозмуд гектар болгнас 22—24 центнер ургэц авчхав.

Малин ард йовлг улс бас тедү мет саянар кдлхэв. Малас гардг эдл-уушиг өмнк джилмудас икар авчхав. Государствд үс хулдлгана джилэ зурагбан 110 процент, өндг хулдлгана зурагбан—119 процент, махна зурагбан—100 процент, ноосна зурагбан 92 процент күрглж күнэхэв.

Культурин учрежденьс болн теднэ кдлчвр иигдг гүджрлж кдлсн мана күч-кдлсчнрт ачта амрлг бурдэх зөвтэ.

Болвэн тооти күцэхин кергт, мана клубсин болн библиотексин гермуд дулан болн таалта бслх зөвтэ.

Дулан, цевр-цер клубур сенр лекц сонъсар, газет болн журнал умшхар, кино халхяр багчуд болвчн медэтэ улс чигн үвлин асхнд икар дурлдж одихамн.

Хальмг АССР-н Деел Советн сунггврин өдрлэ харгүулдж, „Новый мир“ колхозин правлень эврәннь колхозникудтэн сян белг өгв. Эн колхоз Полевое болн Среднее гидг селадэр шин клубс тосхдж дуусв. „Победа“ колхозин правлень Волково гидг селанд бас шин клуб тосхал

дуусв. Эн тосхгдсн клуб болгнд 200-д зун. күн элвгтэн багтхмн. Клубин библиотекин өрөсднь олн зүсн дегтрмүд баанэ.

Соленовск сельсоветин (ахлачнь Базюк И, М,) культурин учрежденьс үвлд му бишяр белдвр кеджәнэ. Солонвск культурин Гертнь ясвр кегьад, кдлмш кедг өрөсннь цугтагыннь дулад, бешмүдинь ясад, үвлд күрх түлэгьән белдчкдж.

Болв культурин болн геган-герлин учрежденьсиг үвлин цагт тасрхан угагээр кдллүлгнэ кергт, ода бийнь ик дуту-дунд баанэ.

Красно-Михайловск сельсоветин культурин учрежденьс үвлд муугээр белджәнэ. Веселый гидг кууэрин клубтнь бригадин контор орчкад, колхозникудт кино халдг аргыннь таслджана. Иим ик хаджгэр йовдлгг үзэ баадж, Красно-Михайловск сельсовет (ахлачнь үр Кутовой) клубиг сулдхх аргэ халдхэв. Культурин болн геган-герлин учрежденьс үвлин цагт белдггнд Камышанск сельсовет чигн ик килмджән өгчэхмн уга (ахлачнь үр Бадминов А, Н.). Эднэ культурин гермуд ода күртл түлэгьән чигн белддж авад уга.

Күч-кдлсчнрт коммунистическ сургьмдж өгх агьу ик төрмүд культурин учрежденьсин өмн тавгдджәнэ. Партийн организац, сельсоветс, колхозмуд болн совхозмуд тасрхан уга донгән өгхлэ тер цагт эн төрмүднг шунлттагээр күцэлж болхмн. Культурин болн геган-герлин кдлмшиг ясуулх нег эвнь—культурин учрежденьсиг үвлд үзмджтэгээр белдлгн.

Л. МАЗИН,

Яшалтинск район.



### Западногерманск болд хайльлгнэ промышленностьд болджах түрмшг

БОНН. (ТАСС). Западн Германэ болд хайльлгнэ промышленностьд, нуурснэ промышленностьд болджихла алл, түрү баалл улм икддяхнь үзгдджәнэ.

„Вестфелише рундшау“ газетин лавтарулдж бичлгээр болхла, болд хайльлгнэ промышленностьд, нуурснэ кдлмшчнрин тонь сүл хойр долан хонгин эргид 3609-с 5100 күн күрч өсдж. Дакн 1800 кү кдлмшаснь сулдхкд темдлгдджәнэ. Кдлмшин долан хонгиг хаслгн гидж-нерадлгнлэ харгьджах кдлмшчнрин тонь 5000-с 16000 күн күрч эн цагин туршарт өсв.

### Англин йосд дурндан баайлгнэ өмнэс Киприн общественность бурушадж сөрлцлгн

ЛОНДОН. (ТАСС). Нико-зинасэ, Рейтер агентствин заньгллгээр болхла, Лимосолед баах греческ организац-ин 50 элч Нийлген Олт-амтсин Организацсин нернд „Кипрт баах концентрацион лагерт суух улсиг күмн амтнд үзгдэд уга зовлнэгтагээр бяр-рджэхиг“ бурушасн эрлгэ илгэдж. Туурмд суух улсиг дегд ик зовлнэгтагээр баайлгдгиг уурулхар тер төрт түдл уга орлцлт гидж ООН-г дууддж эрлгэ бичачнр бичдж.

Киприн концентрацион лагермүд заргэ угагээр суулгьчксн дуньхл киприн 2 миньгүн патриотнр өдгэ цагт сууцхана гидж эрлгтэн бичхадж.

### ФРГ-д газадин ордудин цергүд гаргьджах йосн биш йовдл

БЕРЛИН. (ТАСС). Западн Германэ агьул газадин ордудин церг ягьдж баахинь нег-инь олхин туск бооса келг-иг шулуудулхмн гисн статья „Дер тагесшпигель“ гидг западноберлинск газет бичлж.

Өдгэ цагт газадин ордудин церг баахин туск зөвшалэс иштэгээр США-н, Англин болн Францин зертэ-зевтэ чидл Западн Германэ агьуд дурндан ээлжэх йовдл үзүлджәнэ. Западн Германьд баах газадин ордудин даянэ церглэчнрин гаргьад баадг йосн биш йовд-лмулиг, даянэ бу-селм сөр-джэх саамдан селанэ эдл-ахун харшан халладжах йовдлмуд-иг, полигонмуд, казармс, ра-

кетн площадькс, аэродромс, нань чигн даянэ тосхлтс бур-длгьсиг ФРГ-н олн амтн улм дуугьан чангьгадж бурушу-лджана.

Өдгэ цагт баах зөвшалиг болн ФРГ-д баах газадин ордудин цергүдиг хасхмн гисн „Дер тагесшпигель“ гидг газетд барлгдсн статья олн амтнэ бурушаллгь келгнәннь нег аньгнь болджихиг заадж-ана.

Даянэ шин объектс тосхкин төлэ дакн зун миньгн гек-тар агьу кергтэг газет заадж бичджәнэ. Өдгэ цагт ФРГ-д даянэ кергин төлэ 210 минь-гн гектар газр олзлгдджана.

### Арабск Нийлсн Республикд индустриализац келгн

КАИР. (ТАСС). Арабск Нийлсн Республикин промышленностин министр Азиз Сидки, орн-нутгин индустриализац-ин тавн джилэ зуран тускиг пресс-конференц дээр цайл-гьдж келв, Президент Насерин шиидврэр эн зура тавн джилин орчд гурвн джилин эргид күцэгдх зөвтэ—1958-с 1960 джил күртл.

Гурвн сарин эргид, промышленностин халхар, тосхлтин кдлмшин туск боосас кел-

длж дуусгдх зөвтэ—гидж министр келв. Талдан ордулла ниинцнэгьүгээр кдлмш күцэ-гдхмн, нег улү Советск Союзла, Западн Германлэ, Германск Демократическ Республикэ болн Японла.

Сирийск района төлэ бас индустриализац-ин тавн джилэ зура кедв, тернь индустриализац келгнэ кдлмшиг республикин хойр района хоорнд зөвшалгдх зөвтэ гидж Сидки заалж келв.

РСФСР-н бичачнрин неггч хүргин өмн

### Өдгэ цагин хальмг түүкин тускар

(Экльцнь 3-ч халхл).

Тд далдин сургьуль сурснь сян, гергидэн умшгд-бичдг зааснь сян. Зүг өн хамгнь эврэ кергэн олна кергэс үлүд тавсн болдж умшачнрт медг-нэ. Эн тустан Манджин образ умшачнрт идеян сургьмдж өгчэхш.

Усандь буурл орад ирсн Мандж хотна неггч күрн болдж гарна. Кермидэн күрхэр адгча йовдж, разь-езд дээр «хар улаи күүкнд» нүд-аман өгэд, невчк аальлад авсна тускар урднь келгдэ. Арвн долата-шамтэ күүкд заагт буурл Мандж ирэд, клубт чигн сууна (санхд, теди Манджин сургьульчир болх зөвтэ), саяхи-саяхи күүкд Манджин мел ааргчкесн йовна. «Ковүдт гайв-гьэ цаг баасмб, мел нургьинь лар-джагьад, дурга күүкн буульгьд болдг цаг баадж, би Манджин ормд тшгхд баасн болхнь ягьна!» гих чигн ухап зärm тоолвр тату ковү-дн толгьад орм баадлэ.

Селанэ клубин кдлмш ясад, багч-чудиг үлмэдэн орулдж авад, тер клубар дамжулад, багчудин олна

кдлмшин чинр өддүлэд, клуб эрг-сн болхла, Мандж клубт ормдан баанэ гидж санхми баадж.

Манджин сян педагог гидж бас келдг болшго. Эн тускар зärm тод-врмудмдн дээр келгдэ. Дээрнь нем-хнь иим: Ганцхи үр өсклгн зовлн-та болдг, энүнд кесг зүен эндү гар-гыннь нертэ педагог А. С. Макаренко темдгемн. Кен чигн багш Макаренко эн заавр меднэ. Тегэд ганцхи үрэн гертэн ягьдж бярхин тускар, ягьдж бөхх, ямаран сургьмдж өгхин тускар багшир эк-экирт сургьмдж өгдг юмн. Неджэгьад үртэ эк-экирт педагогикин гүн сургьмдж, чин-ртэ селвгэн өгх бнш, Мандж эврәннь ковүгтэн хаджгэрар сургьдж, өск-джәнэ. «Эцкннь ганцхи үрн ги-гьад эркүлэд баасн учрар, ковүнэ зань өдр ирвэс улм-улм үр а д баав, — гидж автор илткджәнэ. Эн келдсн тоот Мандж — му багш, му педагог гидж дээр келдсиг лав-лджана.

Күүкд улсин туск халхларн бол-хла, Мандж гинцр күн. Эн тустан Манджин седень мел боомтг угагээр күнэд йовна. Автор эн бярчинь бу-

рушаджахнь чигн, тагчгар зөвшар-дяхнь чигн медгдхн. Манджин мөрнь гүүджәнэ. Мандж Булгьнан ягьдж «буульгьсиг» шиндэлти!

Гертэн «Гер авхар баанэв! Күүк, ода оч күүк авч ирнэв... Булгьниг... минь ода... Цэ чантн, хот кети», — гидж занчкад, адгьад гарад йовдж одна. Булгьнур ирчкэд, бийләнэ нүүндхш, хойт экләнэ күүнднэ. Күүнджэгьад, Шапка эмгид: — Таниг бий талан нүүлгьдж авнав, — болна. — Булгьнд «кергиннь» тускар нег чигн амн үг келхш. «Бул-гьн бешлэ зүй бөөрәнн шахлден, эн баарнэс аль чигн салшгов» гисн баадлэ зөгеджана. Зүг уден уга, «Булгьн Мандж хойринг эрк иш-кэд гархла», — Шапка зарджиньд уульна. Игэд Манджин гер авлгн төгөнэ. Күүкд улсас, күүндхларн, үгин зөвшал сурна гидг авьс Мандж уга. Зөвшал сурхин ормд зак-хдан, эврэгьарн кехдэн Мандж кезад чигн бели. Авальнь (Кермань) бас эдү метэр ирсн болх бичгтэ. Итхкин кергт, Керманэ Мандж ягьдж танылдинь халлэ.

Нег дакд эк-экиркин хург бол-снд, «медэтэ амтн дотр ганцхи баахн күүкн ирв». Мандж хург чиленэ хойн күүкир өорддж ирэд сурв:

— Тана үрнтн кемби?

— Уга, би эк бишв, — болв.— Күүкнэ чирәнэ улагьад, бийнь буру хандв.

— Би школд ордг нег дүүтэв. Эк, эцк угав.

«Күүкнэ нүдн үс гүүгьад, сүүлиник үг зүркинь өвдэсннь багш ил медгив».

Тер бийнь багш күүк ичэсари төр авчашш, иир деггүрдсэр харү өгчәнэ.

— Учр уга. Бичэ му сантн...

«Айстан эндү келчкв, гемим тав-джд өгтн», — гидж багш келджэхш. Түүнэ орчд:

— Би таниг гертн күргчкес, — гидж үгән төгскджәнэ. (Герүрти күргдж болхнй, угай? — гидж сурджахш!). Күүкн ичэд, үүмэд гар-чух улс дахад гархар селв, «болв багш гараснь татад зогсав.

Негнй, гараснь татхла, зөгедж оддг, негнй ирэд күүндл уга даху-лад авад хәрдж оддг, ода ямаран нүүнэ келсар баадг, бийн эврән меддго күүкд мана цагт баадг юмн болхмб? гих тоолвр бас орна.

Ашлад келхлэ, түүкин түрүн ань-гэсн Манджиг хар чигн, цагьан чигн, гидж келдг болшго болдж гарчана. Түүкин автор эн образарн умшачд ямаран селвг өгчэхнь тодр-хагьар медгдхш. Зүг хар цагьан

хойр будг негдхларн, бичд ч керт уга, үзл-үзмдж тату бор шир болдж гардг бишнй. Зүг болв, түү-кин сүл цег ода чигн тавгдэд уга. Тер учрар, Манджин тускар бичэч негэн келх гидж болдгьта.

☆☆☆

Түүкин неггч аньга дарук орм эзджэхнь — Булгьна образ.

Булгьн икар му үздж бөнэ, зов-лнх хамгнь дээр-дээрнь немэд, кезэ теднэс гетлхнь умшсн улет медг-хш. Болв, эн цагьан саната, кдл-мштэн гүджрмг, даджрлгнд бө-джэх күүкнд умшачнрин санань зовдж, үүнд өр өвддж, джиргьлэ энүг күрхинь цугьар күладжэцх-нэ. Булгьниг ик бөлт күладжэх, оли зүсн зовлнэгнн аш сүүлдн-джиргьлд, олна тоомерт күрч, нертэ үүлдэч болх гидж умшач тоолна.

Зүг эн образин тускар бас оли зүсн кү алньгтрүлгч ухап орна.

НИЧГЭ Төлэ.

(Чилгчнь барлгдхмн).

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.